

Cirkulärnr: 2001:63
Diariernr: 2001/1109
Handläggare: Ingrid Söderström
Sektion/Enhet: Sektionen för Socialtjänst, skydd och säkerhet
Datum: 2001-06-01
Mottagare: Handikappomsorg
Individ-och familjeomsorg
Rubrik: LSS och kommunens ansvar för personlig assistans

Sektionen för Socialtjänst, skydd och säkerhet
Ingrid Söderström

2001-06-01

Handikappomsorg
Individ-och familjeomsorg

LSS och kommunens ansvar för personlig assistans

Vissa frågor till Svenska Kommunförbundet kring kommunens basansvar för insatser enligt LSS har ökat markant i antal. Därför vill vi redovisa tankar bakom lagstiftningen samt vår tolkning av densamma för att om möjligt underlätta arbetet i kommunerna.

Med kommunens basansvar menas enligt propositionen (1992/93 sidan 72f) att kommunen

- ska stå beredd att ombesörja tillhandahållande av personlig assistans eller att ge ekonomiskt bidrag för att den enskilde ska kunna ordna insatsen på annat sätt än genom kommunen om den enskildes behov är högst 20 veckotimmar
- är skyldig att tillhandahålla assistans även när den enskilde erhållit assistansersättning
- på den enskildes begäran ska bistå personer som själva är arbetsgivare åt sina assistenter med råd och stöd i arbetsgivarrollen
- på *den enskildes begäran* "griper in" om assistenter anställda av den enskilde eller av annan assistansanordnare tillfälligtvis inte kan utföra arbetet t.ex. på grund av sjukdom
- ska ansvara för behov av assistans som tillfälligt uppstår utöver vad som beräknats som assistansersättning, t.ex. vid semesterresa

Lagen ger den enskilde möjlighet att själv vara arbetsgivare eller att anlita annan assistansanordnare än kommunen. Den enskilde eller en fristående organisation som åtagit sig arbetsgivaransvaret fullgör de åtaganden som i olika avseenden följer med detta ansvar. T.ex. ansvaret för att anställda har en god arbetsmiljö varmed även avses den arbetstekniska utrustning som krävs för att kunna utföra arbetet, ansvaret för rekrytering av personal och fortbildning samt handledning.

Tillfälligt utökat behov

För tillfälliga utökningar av assistansen utöver vad som beviljats inom ramen för den statliga assistansersättningen ansvarar kommunen såväl för att faktiskt tillhandahålla som att finansiera assistansen. Som exempel på ett tillfälligt behov anges behov av utökning vid semesterresa eller om en person som bor i gruppbostad i vissa fall skulle behöva assistans utanför gruppboistaden.

När behov av utökning uppstår måste *den enskilde* lämna in en ansökan till kommunen, som utreder behovet i sedvanlig ordning. Om kommunen inte kommer att tillhandahålla själva assistansen betalas ersättning för skäliga kostnader ut till den enskilde som ordnar assistansen själv eller via den organisation som han/hon anlitar. Med skälig kostnad avses normala lönekostnader och vissa administrativa kostnader. Som skälig kostnad kan den timersättning som utgår via LASS vara ett riktvärde. För att kommunen ska kunna bedöma skäligheten i kostnaderna måste kommunen ställa noggranna krav på redovisning av aktuella kostnader.

Sjukfrånvaro för assistenten

Om en fristående organisation anställt assistenten har kommunen en skyldighet att på den enskildes begäran gripa in och finansiera samt i förekommande fall också tillhandahålla assistansen om den ordinarie assistenten blir sjuk.

För att underlätta för den enskilde vid akuta sjukdomsfall har Kommunförbundet utarbetat ett förslag till avtal, som kan användas mellan kommunen och den fristående organisationen om sjuklöneersättning (se cirkulär 1997:164!). Ett sådant avtal förutsätter att organisationen har en fullmakt från den enskilde.

Assistans för del av behov

I ökad utsträckning har olika fristående organisationer/bolag vänt sig till kommunen med begäran om att kommunen med hänvisning till basansvaret ska finansiera och ibland också tillhandahålla assistansen under t. ex vissa timmar på natten eller i övrigt när organisationen har svårt att rekrytera assistenter.

Vid sådana situationer är det viktigt att uppmärksamma att det är den enskilde som ansöker om detta hos kommunen. En brukare kan ha flera assistansanordnare men då på den enskilde brukarens initiativ. För sina behov har brukaren från försäkringskassan erhållit en schablonersättning beräknad till 184 kronor per timme x den tid som behov av assistans finns. Det totala assistansbeloppet ska således täcka samtliga kostnader oavsett när under dygnet insatsen utförs och inkluderar därför merkostnader för obekväma arbetstid, administrativa kostnader etc.

I detta fall föreligger inte ett tillfälligt utökat behov utan brukaren får använda en del av sin samlade assistansersättning för att "köpa" assistans från kommunen.

Vilka uppgifter ska assistenten fullgöra?

I de flesta fall vänder sig brukaren till kommunen för att den ska tillhandahålla assistans inom ramen för den statliga assistansersättningen. Vilka uppgifter som assistenten förväntas utföra måste givetvis avgöras i samarbete med brukaren. Försäkringskassans beslut och behovsbedömning ska utgöra underlag för kommunens verkställighet.

Sjukvård

Sjukvårdande uppgifter är ett ansvar för sjukvårdshuvudmannen - landstinget eller i förekommande fall kommunen - och ingår alltså inte i den personliga assistansen enligt LSS eller LASS.

Försäkringskassan gör i sin utredning en bedömning av vad som är sjukvårdsuppgifter alternativt vad som är att betrakta som egenvård och som således kan ingå i assistansersättningen. Om kassans personal är osäker så kan den begära att behandlande läkare i ett skriftligt utlåtande avgör vad som är sjukvårdande insatser. Även kommunen kan för sin behovsbedömning begära ett intyg från läkare om dennes bedömning av sjukvårdsbehovet.

Kammarrätten i Sundsvall har gjort en bedömning av vad som är assistans och vad som kan hänföras till sjukvårdsuppgifter i ett mål om assistansersättning (Mål nr 1302-2000). Som underlag för sin bedömning hänvisar rätten till yttranden från Socialstyrelsen och från professor Barbro Beck-Friis. Av kammarrättens domskäl framgår att,

”Det yttersta ansvaret för patientsäkerheten vid respiratorvård i hemmet åvilar landstingen, varifrån läkar- och specialistkompetensen utgår. Respiratorvård kan överhuvudtaget inte komma ifråga som någon slags ”egenvård”. Gymnastiska övningar, kontrakturprofylax, behandling med tippbräda inklusive profylax mot blodtrycksfall, ”sängcykling”, hjälpmedel (droppräknare) för sondmatning, kateterskötsel ” är bara några exempel” på sjukvårdande insatser...”

Personliga assistenter och pensionsförmåner

Svenska Kommunförbundet och Kommunalarbetsförbundet har vid årets avtalsförhandlingar träffat en överenskommelse som innebär att PAN-anställda även omfattas av pensionsavtalet PFA gällande fr.o.m. 2002-01-01.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET

Sektionen för Socialtjänst, skydd och säkerhet

Anita Sundin

Ingrid Söderström